Rekenkamer commissie

TOEKOMSTSCENARIO VESTIGINGSKLIMAAT VOOR ONDERNEMERS

LEES- EN GESPREKSWIJZER VOOR RAADSLEDEN

gemeente **Haarlemmermeer**

Inhoudsopgave

1 INTRODUCTIE 3

1.1 Wat is de aanleiding voor het toekomstscenario? 3

1.2 Wat is het doel van het toekomstscenario? 3

1.3 Hoe is het toekomstscenario gemaakt? 3

2 TOEKOMSTSCENARIO 2050 5

3 BESCHOUWING EN ADVIES 9

3.1 Beschouwing 9

3.2 Aanbevelingen aan de raad 10

3.3 Suggesties voor de gedachtevorming 11

3.4 Suggesties voor het debat 11

Rekenkamercommissie Haarlemmermeer
Maart 2023

1 INTRODUCTIE

1.1 WAT IS DE AANLEIDING VOOR HET TOEKOMSTSCENARIO?

Het college wil dat Haarlemmermeer een aantrekkelijke, toekomstbestendige en veilige vestigingsplaats is voor kleine en (middel)grote ondernemingen[1] . De coronacrisis maakte de vraag over de toekomstbestendigheid van het vestigingsbeleid voor de Rekenkamercommissie (RKC) actueel. Grote maatschappelijke veranderingen beïnvloeden mogelijk het vestigingsklimaat in Haarlemmermeer. Denk bijvoorbeeld aan technologische ontwikkelingen, de duurzaamheidstransitie en langdurige arbeidsmarktkrapte. Omdat in tijden van grote veranderingen het verleden geen garantie biedt voor de toekomst, heeft de RKC gekozen voor *vooruitkijken* in plaats van *terugkijken*. De RKC wil de raad inzicht geven in de keuzes waarvoor hij staat als het om robuust vestigingsbeleid gaat. Ze wil de kennis en ideeën van Haarlemmermeerse ondernemers voor dit doel benutten.

1.2 WAT IS HET DOEL VAN HET TOEKOMSTSCENARIO?

In deze RKC nota staat een toekomstscenario 2050 voor het vestigingsklimaat voor ondernemers in Haarlemmermeer centraal. Het toekomstscenario schetst een *mogelijke* toekomst voor Haarlemmermeer in 2050. Dit scenario is dus geen voorspelling. Het is scherp geformuleerd om tot denken aan te zetten. De raadsleden kunnen dit scenario gebruiken om hun visie te vormen op de toekomst van het Haarlemmermeerse vestigingsklimaat voor ondernemers.

1.3 HOE IS HET TOEKOMSTSCENARIO GEMAAKT?

Futureconsult heeft het toekomstscenario in opdracht van de RKC opgesteld. Het toekomstscenario is gebaseerd op een toekomstverkenning. Deze toekomstverkenning wijkt qua opzet en inhoud af van onderzoeken van de RKC die veelal terugkijken naar doeltreffendheid, doelmatigheid en/of rechtmatigheid van het gevoerde beleid. Over de toekomstverkenning leest u alles in het bijbehorende rapport van Futureconsult. Futureconsult heeft voor de verkenning de volgende bronnen gebruikt die specifiek over Haarlemmermeer gaan:

- De toekomstverkenning voor Haarlemmermeer van prof. dr. R. in 't Veld uit 2013[2].
- Onderzoek van Decisio (2021) en Rabobank (2022)[3].
- Het vestigingsbeleid van de gemeente Haarlemmermeer dat nu geldt.

Vervolgens heeft Futureconsult een basisscenario opgesteld. Dit basisscenario is besproken met innovatieve ondernemers in Haarlemmermeer. Zij hebben suggesties gedaan om het scenario aan te passen en aan te vullen. In het definitieve toekomstscenario in deze nota zijn de ideeën en suggesties van de ondernemers verwerkt.

1. Zie beleidsdoel 1a in de Programmabegroting 2022-2025.
2. De scenariostudie 'Randloos Duurzaam' die prof. Roel in 't Veld voor de gemeente Haarlemmermeer schreef, dateert weliswaar uit 2013, maar biedt nog steeds waardevolle inzichten in de randvoorwaarden voor duurzaam toekomstbestendig beleid.
3. De Economische Analyse Haarlemmermeer (2021) van onderzoeksbureau Decisio en De Metropoolregio Amsterdam staat op een tweesprong (2022) van de Rabobank.

2 TOEKOMSTSCENARIO 2050

In het blauwe kader hieronder staat het toekomstscenario voor het vestigingsklimaat voor ondernemers in Haar-lemmermeer in 2050. De RKC heeft het toekomstscenario integraal overgenomen uit het rapport van Futureconsult. Van het scenario is ook een korte animatie gemaakt. Deze kunt u bekijken via deze link.

TOEKOMSTSCENARIO HAARLEMMERMEER 2050

Noord-Zuidlijn brengt kansen
Het is 2050. Vijf jaar geleden werd station Amsterdam-Hoofddorp van de Noord-Zuidlijn feestelijk geopend. De werkzaamheden om de lijn naar Leiden door te trekken, werden in 2049 voltooid. Nu heeft Haarlemmermeer een zeer sterke verbinding naar het hart van de Metropoolregio Amsterdam en daardoor ook met de rest van de Metropoolregio. Maar ook de verbinding naar de regio rondom Leiden en regio Haaglanden is inmiddels excellent.

Een leidende rol in de Metropoolregio Amsterdam
De gemeente Haarlemmermeer heeft de afgelopen jaren een sterke positie verworven binnen de MRA. Zij voelt zich gelijkwaardig aan Amsterdam. Door het ambitieuze beleid van de gemeente om een koploper te zijn op het gebied van duurzaamheid, de unieke ligging in de Randstad en de uitstekende verbindingen met Nederland, Europa en de wereld is Haarlemmermeer in aanzien gegroeid. Het is een aantrekkelijke gemeente om te wonen, werken en recreëren.

De regiovisie als ijkpunt voor de toekomst
De keuzes in de afgelopen periode zijn gemaakt aan de hand van een uitgebreide regiovisie. Een belangrijke eis van de gemeente Haarlemmermeer was om een onafhankelijke gemeente te blijven, maar wel vergaande samenwerking in de regio te stimuleren. De regiovisie is tot stand gekomen in co-creatie tussen de gemeente Haarlemmermeer, provincie Noord-Holland, Metropoolregio Amsterdam en de aangesloten gemeenten in de regio Amstelland-Meerlanden, waterschap Rijnland, Regio Ontwikkelmaatschappij InWest, Schiphol, KLM en andere belangrijke belanghebbenden uit de regio.

Door de vérgaande samenwerking en afstemming tussen de belanghebbenden is een gezamenlijk perspectief gecreëerd waar alle partijen achter staan. Deze innovatieve visie betreft onder andere de lange termijn plannen voor woningbouw, de bedrijventerreinen, ondernemerschap en het buitengebied voor de gehele regio ten zuiden van Amsterdam en Haarlem, en ten noorden van Leiden en Alphen aan den Rijn. Haarlemmermeer positioneert zichzelf als de centrale speler in die regio.

De visie gaat over meer dan alleen de ruimtelijke invulling van de regio. Ook de samenwerkings-verbanden en afspraken tussen partijen zijn in de visie vastgelegd. Er is een langjarig regieteam aangesteld waarin de belangrijkste belanghebbenden vertegenwoordigd zijn. In dit regieteam hebben de gemeenten, de provincie Noord-Holland, MRA, Schiphol, KLM en de bloemenveiling Royal Flora Holland een permanente afvaardiging. Andere afgevaardigden worden per termijn gekozen door de permanente leden. Dit regieteam heeft als taak om de regiovisie te realiseren. Zij heeft een ruim mandaat om beslissingen te nemen. Als gevolg daarvan biedt Haarlemmermeer anno 2050 een omgeving van topkwaliteit, waarin bedrijven de ruimte krijgen om te ondernemen, er op innovatieve wijze huisvesting wordt verzorgd en er aandacht is voor een bruisende leefomgeving.

Innovatief gebruik landelijk gebied
Haarlemmermeer heeft in het verleden scherpe keuzes gemaakt. Tot in de jaren twintig ging de economische groei zo'n beetje vanzelf en was er altijd ruimte om die groei te accommoderen. Maar het begon te knellen. Bijna alle bouwruimte was vergeven en er was grote belangstelling voor de overgebleven ontwikkellocaties.

Haarlemmermeer heeft ondanks de verdichting van de gemeente haar mooie buitengebied behouden. De meeste agrariërs binnen de gemeente richten zich niet meer op de veehouderij of landbouw. Door de stijging van het zeewater heeft er verzilting van de bodem plaatsgevonden, waardoor traditionele agrarische exploitatie nauwelijks meer mogelijk is. De boeren van destijds richten zich inmiddels op landschapsbeheer, recreatie of het bevorderen van biodiversiteit. De boeren die nog wél voedsel produceren doen dit voor lokale horeca en cateraars. Zo komt het merendeel van de aardappels die de grote (fastfood)ketens op Schiphol gebruiken uit de bodem van Haarlemmermeer. Het buitengebied wordt op deze manier ingezet voor de ontwikkeling van de lokale economie en voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat.

Betaalbare en innovatieve huisvesting is tot stand gebracht
De gemeente Haarlemmermeer bruist als nooit tevoren. Anno 2050 is Haarlemmermeer een leuke en betaalbare plek om te wonen, waar voor iedereen iets te doen is en waar je graag bent. Het overgrote deel van de mensen die in Haarlemmermeer werken, woont ook in de gemeente. Haarlemmermeer startte een aantal woningbouwprojecten gericht op duurzame en betaalbare huisvesting. Niet alleen de gemeente initieert woningbouwprojecten. Ook grote en middelgrote bedrijven zijn woningen voor hun medewerkers op bedrijfsgrond gaan bouwen. Dit zijn deels modulaire woningen, beter bekend als smartbuilds. Deze woningen konden op korte termijn gebouwd worden en zijn in de toekomst gemakkelijk te verwijderen (Rabo Smartbuilds, 2021). Ook het optoppen van bestaande kantoorpanden met enkele extra woonlagen zorgt voor de benodigde woonruimte. De grote panden van logistieke bedrijven hebben een dubbele functie als bedrijfspand en woonruimte. Hierdoor kan iedereen die werkt in Haarlemmermeer, daar ook wonen. Ook de kennis- en arbeidsmigranten, die op zoek zijn naar woningen van tijdelijke aard, en de broodnodige techneuten en vakmensen kunnen op deze manier dicht bij hun werk wonen.

Bestaande bedrijventerreinen werden kwalitatief verbeterd om ze toekomstrobuust te maken. Om in te spelen op de groeiende behoefte om thuis te werken, zijn woonwijken en bedrijventerreinen getransformeerd tot leefwijken, waar wonen en werken gecombineerd zijn. Leegstaande kantoren zijn omgevormd tot plaatsen om te wonen en te werken. Hiervoor was een drastische wijziging van de regelgeving en bestemmingsplannen nodig. Bedrijventerreinen zijn voorzien van sport- en ontspanningsfaciliteiten.

Betekeniseconomie staat centraal
In de jaren '20 was een kantelpunt zichtbaar: de economie verschoof van een economie waarin geld en materiële zaken centraal staan naar een betekeniseconomie. Voor de jongere generaties was (veel) geld verdienen niet meer het hoogst haalbare. De jongeren streefden vooral naar zelfontwikkeling, duurzaam leven, het opdoen van leuke ervaringen, betekenisvolle relaties en persoonlijk geluk. Haarlemmermeer voorzag deze trend en wist daarvan de vruchten te plukken door de gemeente voor deze jonge generaties aantrekkelijk te maken. Dat betekende dat Haarlemmermeer niet alleen voor duurzame en aantrekkelijke leefwijken moest zorgen, maar ook dat de werkomgeving duurzaam en circulair moest zijn.

Pioniersmentaliteit blijft belangrijk voor ondernemers
Haarlemmermeer profileert zich als een gemeente met een pioniersmentaliteit. Ondernemers krijgen letterlijk en figuurlijk de ruimte om innovatief en gedurfd te ondernemen. De gemeente ondersteunt ondernemers waar mogelijk – ze denkt mee met ondernemers en onderhoudt een sterk netwerk tussen ondernemers in Haarlemmermeer.

De gemeente Haarlemmermeer draagt de pioniersmentaliteit van haar ondernemers naar buiten uit, en hoopt zo ondernemers met een vergelijkbare instelling aan te trekken. Het communica-tieteam van de gemeente adverteert selectief en kan gericht de innovatieve ondernemersdoelgroep bereiken door het gebruik van data. Potentiële ondernemers kunnen terecht op het online metaverseplatform van de gemeente Haarlemmermeer[4]. Daar kunnen zij hun vragen stellen en maken zij kennis met de gemeenschappen van ondernemers op bedrijventerreinen.

Smart cities hebben voorsprong

Haarlemmermeer loopt in de voorhoede als smart city. De uitvoering van het gemeentelijke beleid gebeurt waar mogelijk aan de hand van data en slimme algoritmen. Stromen van geld, mobiliteit, goederen en energie in de gemeente worden op basis van data gestuurd en geoptimaliseerd. Daarom hebben fietsers altijd voorrang, behalve als de ambulance of brandweer in aantocht is. Mensen die het moeilijk hebben of steun nodig hebben, worden herkend en van hulp voorzien. Haarlemmermeer ziet er door het slimme gebruik van data opgeruimd en netjes uit: sensoren geven direct aan wanneer afvalpunten geleegd moeten worden. Het is een veilige gemeente door de uitgebreide camerasurveillance (NL Smart City Strategie, 2017).

Ook het vestigingsbeleid is data gedreven. Algoritmen traceren bedrijven met het grootste groeipotentieel en de hoogste circulaire duurzaamheidsscores en bepalen het te verwachten ruimtegebruik. Is er een match, dan volgt een charmeoffensief van de gemeente – dat dan wel weer face-to-face en persoonlijk is.

Oplossingen vinden voor de problemen van de 21e eeuw

Bij de verbetering van bestaande bedrijventerreinen en het inrichten van nieuwe bedrijventerreinen staat één ambitie bovenaan: het creëren van gemeenschappelijke relaties tussen ondernemers. De bedrijfsparken worden zo ingericht dat er duurzame verbindingen ontstaan tussen de daar gevestigde ondernemers. Daarnaast ondersteunt de gemeente Haarlemmermeer ondernemers en onderwijsinstellingen door hen met elkaar te verbinden.

De bedrijven zoeken met elkaar, en met behulp van onderwijsinstellingen, oplossingen voor de problemen van de 21e eeuw. Bedrijven zijn niet langer enkel gefocust op persoonlijk financieel gewin, maar ook op het optimaliseren van het gehele systeem. Dat kan alleen in samenwerking met andere organisaties. Samenwerking (in de keten) is daarbij het sleutelwoord. Samen kochten de ondernemers zonnepanelen voor de daken van hun bedrijfspanden in, en in samenwerking realiseerden de ondernemers van bedrijvenpark Cruquius-Zuid de komst van volledig circulaire voorzieningen. Binnen de circulaire ketensamenwerking gebruiken ondernemers elkaars restmaterialen als nieuwe grondstoffen en wordt resterende energie of warmte door andere ondernemers gebruikt om producten te maken of diensten te verlenen.

Creatieve broedplaatsen in trek bij innovatieve ondernemers

Amsterdam blijft anno 2050 dé plek voor hippe ondernemers om zich te vestigen. Haarlemmermeer heeft echter stevig ingezet op het stimuleren en faciliteren van broedplaatsen, en wordt door veel innovatieve ondernemers gezien als *the next best thing* na Amsterdam. Bij de broedplaatsen ligt de nadruk op de nieuwe economie: van circulair ondernemen tot digitaal pionieren, en van het bezorgen van goederen met drones tot vliegen op waterstof.

4. De metaverse is een netwerk van virtuele 3D-ruimtes waarin gebruikers allerhande activiteiten kunnen uitvoeren via een avatar, een digitale dubbelganger. Gebruikers kunnen met elkaar in contact komen in deze virtuele wereld.

De gemeente stelde leegstaande kantoorpanden als broedplaatsen ter beschikking aan zzp'ers, studenten, starters en kunstenaars. Het zijn vrijplaatsen waar de gemeente zich verder niet mee bemoeit. Grote bedrijven geven deze startende ondernemers de ruimte om te innoveren op hun eigen manier.

Hoofdkantoren op z'n retour

De afgelopen decennia kozen grote, internationale bedrijven er niet meer voor om hun hoofdkantoor te vestigen in de gemeente Haarlemmermeer. Het belang van vestiging bij Schiphol is namelijk sterk afgenomen. Het aantal vluchten en verbindingen op Schiphol is afgenomen en vliegen is niet meer zo vanzelfsprekend. Bedrijven zijn steeds meer online gaan vergaderen, waardoor de noodzaak om zich dicht bij een luchthaven te vestigen minder groot werd. De gemeente Haarlemmermeer ziet dit niet als een probleem. De hoofdkantoren droegen nauwelijks bij aan de lokale economie en waren niet verbonden met de regio. Dat woog niet op tegen het ruimtegebruik en de afname van de leefbaarheid. De gevestigde internationale bedrijven wordt daarom gevraagd bij te dragen aan de brede welvaart in de regio door lokaal inkopen te doen en huisvesting te bieden aan werknemers.

Luchtvaartcluster in transitie

In vergelijking met vroeger is de economie van Haarlemmermeer in 2050 meer divers en veelzijdiger geworden. In de periode van 2022 tot 2050 is het luchtvaartcluster gekrompen, want veel Europese vluchten zijn vervangen door treinverkeer en intercontinentale vluchten zijn voor veel mensen te duur geworden. De vluchten zijn volledig klimaatneutraal, maar daar hangt wel een flink prijskaartje aan. De indeling van Schiphol is daarnaast flink op de schop gegaan. Van de zes landingsbanen uit 2022 zijn er nog maar vier over in 2050. Hierdoor kon Schiphol zonder extra bouwgrond in te nemen een nieuwe pier voor de alsmaar grotere vliegtuigen in gebruik nemen én de faciliteiten voor een hyperloopstation bouwen.

Economie van Haarlemmermeer werd nog diverser

De clusters zakelijke dienstverlening, IT, groothandel en logistiek zijn sterk gegroeid. Zo hebben in de late jaren twintig een aantal toonaangevende bedrijven op het gebied van goederenbezorging met drones en autonome karretjes in dichtbevolkte stedelijke gebieden, zich gevestigd in Haarlemmermeer. Voor deze bedrijven zijn de locatie tussen grote steden, de lokale innovatiekracht en de pioniersmentaliteit in Haarlemmermeer de doorslaggevende factoren om zich te vestigen in de gemeente.

Die diversiteit is ontstaan door de creativiteit en innovatiekracht van innovatieve bedrijven, en door start-ups, jonge ondernemers en jong talent aan te trekken. Haarlemmermeer realiseerde zich dat die bedrijven en die personen betrokken moeten worden bij het toekomstbestendig maken van de economie.

Toch een campus in Haarlemmermeer

De gemeente Haarlemmermeer stimuleerde het aantrekken en ontwikkelen van talenten door een campus binnen de gemeentegrenzen te realiseren. Op deze campus komen mbo-, hbo- en universitaire onderwijsinstellingen en bedrijfsleven samen. Verschillende hbo- en universitaire instituten hebben er dependances gevestigd, voornamelijk in de vorm van een living labs[5]. Het onderwijs zoekt het bedrijfsleven op. Er wordt onderwijs geboden dat zich richt op de praktijk uit de regio en de problemen van het bedrijfsleven oplost. Het mbo richt zich bijvoorbeeld op logistieke opleidingen, het hbo leidt elektrotechnici op en een lab van Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniekfaculteit van de TU Delft doet onderzoek naar duurzaam vliegen en luchthaveninnovaties. Om de studenten zo realistisch mogelijk te laten kennis maken met de praktijk krijgen zij lessen aan de hand van virtual en augmented reality en worden er standaard praktijklessen georganiseerd bij bedrijven uit de regio.

5. Volgens de Erasmus Universiteit Rotterdam is een living lab "een research-concept waarbij nieuwe innovatieve ideeën en concepten samen met maatschappelijke partners en burgers worden ontwikkeld en getest in levensechte situaties."

De onderwijsinstellingen hebben op deze campus nauw contact met het bedrijfsleven uit Haarlemmermeer om de doorstroom van arbeidskrachten naar lokale ondernemers te bevorderen. Dit zorgt ervoor dat talent niet uitstroomt, maar binnen de regio blijft. Op de campus kunnen de studenten samen wonen, werken en leven. Het is een bruisende plek waar jonge mensen zich kunnen ontwikkelen, maar ook kunnen ontspannen.

Uitdagingen van de nieuwe economie aangepakt
De kracht van Haarlemmermeer is verbonden met de maatschappelijke uitdagingen van de nieuwe economie zoals de energietransitie en de transitie naar een duurzame circulaire economie. De uitdagingen worden in publiek-private verbanden aangepakt in een samenspel van bedrijven, onderwijsinstellingen (hoger onderwijs en mbo), overheden en ontwikkelaars.

Zo is de campus in Haarlemmermeer een kennis-, onderzoeks-, en bedrijvencluster gericht op de uitdagingen van de toekomst in de regio. Verder komen ondernemers en onderwijsinstellingen samen in labs waar wicked problems worden aangepakt. Dit zijn problemen uit de praktijk die door een samenwerking tussen onderzoekers, studenten en ondernemers worden opgelost. De gemeente Haarlemmermeer moedigt de samenwerking tussen ondernemers en studenten in deze labs aan, en faciliteert de labs door leegstaande kantoorpanden en werkplaatsen beschikbaar te stellen.

3 BESCHOUWING EN ADVIES

3.1 BESCHOUWING

In Haarlemmermeer heeft ondernemerschap een belangrijke plaats. Binnen de gemeentegrenzen waren in 2022 in totaal 23.625 bedrijfsvestigingen[6] en meer dan 40 werklocaties. Vanwege de centrale ligging in de Randstad en de uitstekende verbindingen door de (rijks)wegen, openbaar vervoer, luchthaven en digitale infrastructuur heeft Haarlemmermeer een bovengemiddeld aantrekkelijk vestigingsklimaat. De voorheen 'onbeperkte ruimte' van Haarlemmermeer stuit echter op zijn grenzen. Vanwege de schaarste aan werklocaties kan de gemeente niet meer alle ondernemingen die dat willen een plek geven. Ook de wereld waarin ondernemers werken, verandert snel door externe ontwikkelingen. Denk aan internationale geopolitieke verschuivingen, technologische ontwikkelingen, klimaatveranderingen, de energietransitie, de transitie naar een duurzame circulaire economie en op de arbeidsmarkt. Staat de economie van Haarlemmermeer op een keerpunt?

De toekomst van het vestigingsklimaat voor ondernemers is mede afhankelijk van de keuzes die het gemeentebestuur nu en in de toekomst maakt over de doelen en hoe de gemeente wil bijdragen aan deze doelen. De RKC hoopt dat het toekomstscenario de gemeenteraad (en het college) helpt:

- Te formuleren wat de gewenste doelen op lange termijn zijn (bezien vanuit de leefwereld van ondernemers en inwoners van Haarlemmermeer).
- Te formuleren wat kaders zijn waarbinnen ondernemers in de toekomst kunnen ondernemen in Haarlemmermeer (en zo ook duidelijkheid te bieden aan ondernemers).
- Te formuleren wat kaders zijn waarbinnen het college kan besturen.
- Te bedenken hoe de gemeente kan bijdragen aan het behalen van de doelen, wat hiervoor nodig is en of de huidige inzet van middelen volstaat.

De verkenning die Futureconsult heeft uitgevoerd voor het toekomstscenario laat zien dat Haarlemmermeer beleidsdoelen heeft die al gericht zijn op de toekomst. We vatten de hoofdlijnen hiervan als volgt samen:

- Haarlemmermeer wil haar economie diverser maken door in te zetten op de sectoren groothandel, zakelijke dienstverlening en IT.
- Haarlemmermeer wil haar economie meer duurzaam en circulair maken, zoals door toekomstbestendige bedrijfslocaties te ontwikkelen, bestaande bedrijfslocaties te transformeren en nieuwe, innovatieve bedrijven aan te trekken die duurzaam ondernemen.
- Haarlemmermeer wil vooral bedrijven behouden en aantrekken die meerwaarde bieden voor de lokale economie en samenleving.
- Haarlemmermeer wil een sterkere rol in de MRA spelen als aanjager van een duurzame circulaire economie.

De beleidsrichting is dat Haarlemmermeer in haar vestigingsbeleid van een focus op kwantiteit wil (veel bedrijven die bijdragen aan 'smalle welvaart') naar een focus op kwaliteit (vooral bedrijven die bijdragen aan 'brede welvaart'). Oftewel van *volume* naar *value*. De RKC is onafhankelijk en heeft geen oordeel over deze focus. Dat is aan de politiek. De RKC heeft ook geen oordeel of het huidige beleid doelmatig en/of doeltreffend is. Deze toekomstverkenning is geen evaluatie van het beleid. De RKC kan wel iets zeggen over de concreetheid van de huidige doelen. De RKC is van mening dat die nog weinig helder zijn, zowel in

6. Bron: CBS 2022. Vestiging: Elke afzonderlijk gelegen ruimte, terrein of complex van ruimten of terreinen, benut door een bedrijf voor uitoefening van de activiteiten. Ieder bedrijf bestaat uit tenminste één vestiging.

kwalitatieve termen (wat streeft Haarlemmermeer na voor ondernemers en/of inwoners?) als in termen van meetbaarheid (hoe kan de raad volgen of de doelen dichterbij komen?). Voordeel van heldere doelen is dat de raad een scherper gesprek met het college kan voeren over wat de gemeente kan en gaat doen om bij te dragen aan deze doelen en of de huidige middelen (geld en mankracht) hiervoor afdoende zijn.

Het toekomstscenario en de bijeenkomsten met ondernemers laten zien dat vestigingsbeleid meer is dan alleen economisch beleid. Uit onderzoek[7] blijkt dat de afgelopen jaren de aandacht voor de ontwikkeling van de brede welvaart onder de inwoners van Haarlemmermeer toeneemt. Ondernemers van Haarlemmermeer die meededen aan de workshops vinden dat de algemene leefbaarheid en de kwaliteit van de woon-, leer- en werkomgeving binnen de gemeente moeten verbeteren om werknemers 'te binden en te boeien'. De rol van de gemeente om het vestigingsklimaat voor ondernemers te stimuleren heeft in hun ogen voornamelijk betrekking op het creëren van goede randvoorwaarden, zoals:

- Het faciliteren van voldoende betaalbare woonruimte voor medewerkers.
- Het aantrekkelijk maken voor arbeidskrachten om in Haarlemmermeer te willen wonen.
- Het stimuleren dat Haarlemmermeer een bruisende gemeente wordt waar mensen willen wonen, werken en recreëren.
- Het aanpassen van regelgeving die ondernemers mogelijk beperkt[8].
- Het in contact brengen van ondernemers met elkaar en met de gemeente.

3.2 AANBEVELINGEN AAN DE RAAD

De RKC doet twee aanbevelingen aan de raad die gaan over de wijze waarop de gemeente kan bijdragen aan het vestigingsklimaat voor ondernemers, nu en in de toekomst:

1. **Spreek als raad uit wat uw wensbeelden zijn van het vestigingsklimaat voor ondernemers in Haarlemmermeer op lange termijn en wat uw visie op de rol(len) van de gemeente hierbij is.**
   Betrek ook ondernemers, inwoners en betrokken overheden bij het bespreken van de wensbeelden. Gebruik het toekomstscenario en de Omgevingsvisie Haarlemmermeer 2040 als basis.

2. **Vraag het college om op basis van deze wensbeelden en visie op de rol van de gemeente te komen tot voorstellen voor nieuw of aangepast beleid.**
   Verzoek hierbij het college minimaal de volgende elementen op te nemen in dit beleid:
   a. Heldere doelen voor de lange termijn (tot 2040 of 2050).
   b. Heldere doelen voor de middellange termijn (tot 2028) inclusief indicatoren om de voortgang te meten.
   c. Een heldere beschrijving van de rol(len) die de gemeente speelt en wil spelen (op verschillende schaalniveaus) bij het nastreven van deze doelen.
   d. Voorstellen hoe het college de komende vijf jaar wil bijdragen aan de doelen vanuit verschillende beleidsdomeinen en wat hiervoor nodig is aan middelen.
   e. Voorstellen hoe en wanneer het college de doeltreffendheid en doelmatigheid van dit beleid de komende vijf jaar (tussentijds) gaat evalueren en welke voorbereidingen het college hiervoor treft.

7. RaboResearch, 2022.
8. Zie rapport van Futureconsult, p. 5 onderaan (regelgeving), p. 6 bovenaan (wijziging bestemmingsplan) en p. 18 (wijziging bestemmingsplan).

3.3 SUGGESTIES VOOR DE GEDACHTEVORMING

De boodschap die de RKC de raad meegeeft bij het toekomstscenario is: kijk vooruit en expliciteer uw toekomstbeeld. Gebruik het scenario als basis voor een raadsdialoog. De RKC heeft een aantal vragen geformuleerd die kunnen helpen bij het voorbereiden van deze dialoog. Deze staan hieronder.

1. Wat spreekt aan in het toekomstscenario? Wat niet?
2. Welke factoren dragen volgens u bij aan een 'uitstekend' vestigingsklimaat voor ondernemers?
3. Welke rol moet de gemeente volgens u spelen bij het versterken van het vestigingsklimaat voor ondernemers?
4. Wat verwacht u van andere spelers (zoals ondernemers, regiogemeenten, MRA, het Rijk, provincie Noord-Holland)?
5. Op welke type ondernemers (zoals startups, grootbedrijf, specifieke sectoren) moet het vestigingsbeleid zich vooral richten?
6. Hoe wilt u omgaan met (de leefbaarheid van) huidige en nieuwe bedrijventerreinen in Haarlemmermeer; wat zijn de ambities voor het mengen van wonen, werken, leren en recreëren?
7. Welke prioriteit geeft u aan het aantrekken en het behoud van jonge arbeidskrachten (met praktische vaardigheden) en wat is hiervoor nodig (denk aan betaalbare woonruimte, aantrekkelijke leefomgeving, praktijkleercombinaties, zoals living labs)?
8. Wat mag goed beleid voor het vestigingsklimaat van ondernemers kosten en wat moet het opleveren?

3.4 SUGGESTIES VOOR HET DEBAT

Tenslotte geeft de RKC de raad nog enkele stellingen voor het voeren van een debat over een toekomstbestendig vestigingsklimaat voor ondernemers in Haarlemmermeer. De stellingen zijn bedoeld om debat te stimuleren en geven niet de mening van de RKC weer.

1. Regionaal vestigingsbeleid is belangrijker dan lokaal vestigingsbeleid.
2. Haarlemmeer moet koploper in plaats van volger zijn op het gebied van duurzaam ondernemen.
3. Haarlemmermeer moet zich in haar vestigingsbeleid alleen richten op ondernemers die bijdragen aan de brede welvaart in Haarlemmermeer.

Colofon

Foto omslag: Beukenhorst, Michel Campfens

Ontwerp: Sans Serif
Opmaak: Mediaservice gemeente Haarlemmermeer

Gemeente Haarlemmermeer
Postbus 250
2130 AG Hoofddorp
Tel 023 567 6015
rekenkamer@haarlemmermeer.nl
www.haarlemmermeer.nl/rekenkamer

Rekenkamercommissie Haarlemmermeer, maart 2023